

Язиката Хвеська

Українська народна
казка

Нема гірше од того чоловіка, що не вміє
язика за зубами вдержати. А найбільше лихо
з жінками. Тільки що почує, зараз уже й
задзвонила по всьому селу: «Ой кумасю
ріднесенька, що я чула! Та тільки глядіть,
нікому не кажіть, бо це таке, що нікому й
знати не можна, я це вам тільки...» І почала!
А кума почула та другій кумі, а та — третій,
а третя — п'ятій — десятій, і ото вже всі про
те знають, чого не треба нікому знати.

От були собі чоловік і жінка, Петро і
Хвеська. І гарна б жінка була Хвеська, усім
гарна, та тільки на язик швидка. Що не
скаже їй чоловік, усе своїм довгим язиком
розплеще. Просто хоч нічого їй не кажи!
Уже її чоловік і прохав, і вмовляв, і сердився
— нічого не помага!

От раз поїхав Петро орати та й виорав
гроші, скарб. А було це ще за панщини. І
дума він: «Як довідається економ, то
відніме. А довідається неминуче, бо від
Хвеськи не сховаєшся, вона по всьому селу
рознесе. Що його робити?»

Думав, думав бідолаха та й надумав:
«Треба,— каже,— одучити її од такої
поганої звички. Та й гроші щоб не
пропали».

Ото взяв він ті гроші, привіз їх додому,
заховав, а жінці нічого не каже. А другого
дня Петро — в базар; купив там трохи не з
лантух бубликів та зайця застреленого, а
вертаючись з базару, привернув до річки та

витаг з ятерів та з верші рибу, а зайця положив у вершу.

Тоді рибу ту одніс у ліс і порозкидав попід кущами, а ті бублики взяв та й почіпляв на одній груші, що на краю лісу стояла. Тоді вертається додому, пообідали з жінкою, от він і каже їй:

— Жінко, а ходімо в ліс, пошукаємо, чи не притхнулась там риба, то позбираємо!

А Хвеська каже:

— Що це ти, чоловіче, здурів, чи що? Хіба ж таки буває у лісі риба?

— Авжеж, буває,— каже Петро,— здається, сьогодні ліс притхнувся, то ми й назбираємо риби. Ось ходім лиш!

Хвеська не вірить, а все ж пішла. Приходить у ліс, коли так: то під тим, то під тим кущем лежить риба. Петро тоді й каже:

— А що, Хвесько? Не казав я тобі?

— Оце диво! — говорить вона.— І родилася, і хрестилася, а такого дива не бачила.

— Ну, добре,— каже Петро,— ходім лишень до річки, чи не піймався часом заєць у ятір або у вершу!

— Тю на тебе, чоловіче! Чи ти не здурів? — каже Хвеська.— Де ж таки видано, щоб зайці у верші ловились?

— Не видано! Отже, ти й риби в лісі не бачила, а єсть же! Ходім лиш! — каже він.

Пішли... Виходять на узлісся, аж стоїть груша, і на ній бубликів рясно — аж віти гнутья. Хвеська кричить:

— Чоловіче, чоловіче! Чи бачиш? Бублики на груші!

— Та бачу,— каже чоловік,— то що?

— Та як же таки: бублики на груші! Хіба ж таки бублики ростуть на груші?

— Звісно, не ростуть,— каже він.— А то, мабуть, бублейна хмара йшла та й зачепила ліс, оце й zostалися бублики.

— Нум же, чоловіче, струшувати!

Струсили, ідуть до річки. Витяг чоловік ятір — нема нічого, витягає другий — нема; тоді вершу, аж у ній заєць.

— Ох ти ж моя ненько! — аж скрикнула Хвеська.— Заєць у верші! І родилась, і хрестилась, такого не бачила.

— То що, що не бачила? — каже Петро.— Не бачила, то побачиш! Ходім лиш додому, а то вже пізно.

Ото позабирали та й пішли. Приходить додому, жінка й почала:

— І що то, чоловіче, за день такий! І родилась, і хрестилась, такого дня не бачила: риба в лісі, заєць у верші, бублики на груші!

— Це ще нічого,— каже Петро.— От що диво, я сьогодні й гроші знайшов.

— Йо!?

— Їй-бо знайшов!

— А де ж вони, чоловіче?

— Та ось! — Витяга ті гроші.

— Отепер же, чоловіче, будемо ми багаті!

— Будемо,— каже чоловік,— та не дуже, бо як економ довідається, то зараз одніме.

— От! — каже жінка.— А як же він довідається? Щоб мені те та се — я нікому не скажу!

— Гляди ж, жінко, не кажи, а то буде нам лихо. Та гляди, не кажи нікому й про те, що ми в лісі та в річці знаходили, бо люди як довідаються, що це був такий день, то зараз догадаються, що я гроші знайшов, бо в такі дні звичайно скарби знаходять.

Отак Петро каже жартуючи, а Хвеська:

— Добре,— каже,— нікому в світі не скажу. Ото вже надвечір чути галас, гомін на селі.

— Чоловіче, що таке? — Хвеська питається.

— От там! — каже.

— То що-бо там таке? Я піду подивлюся!

— От не дивись та не слухай поганого,— каже Петро.

А Хвеська:

— Та ну-бо, Петрику, голубчику, ріднесенький, скажи!

— Та то,— каже чоловік,— наш пан економ та покрав у пана ковбаси, то тепер його по селу водять та ковбасами б'ють, щоб більше не крав!

Це ж чоловік так собі, на сміх вигадує, а Хвеська вже й повірила, вже й кортить їй.

— Ох, лишенько! Побіжу я до куми Меланки та розкажу! — скрикнула Хвеська та так і схопилася з місця.

— От не ходи краще та сиди дома! — каже чоловік.— Хіба ти не знаєш нашого економа? Він як довідається, що ти про його таке розказувала, то й тебе й мене з'їсть.

Хвеська послухалась і не пішла. Ото й терпить вона, не каже нічого про ті гроші день чи два, а далі не втерпіла — як-таки про своє щастя не розказати? І побігла до куми Меланки. Прибігла, «добридень» сказала, сіла. Сидить, от-от хочеться сказати, та боїться. А далі:

— От горе на світі убогому, хоч би й нам. Хотіла справити собі нові чоботи к святу, так нема за що й справити.

А кума Меланка й собі:

— Що правда, то правда, кумасю, я ж кажу!..

А Хвеська не дає їй і доказати та зараз своє:

— Ну, та, може, бог дасть, скоро не будемо вбогі...

— Як-то так? — питається кума Меланка, а саме вже й вухо нашорошила.

— Ох, кумасю, не знаю, як і казать...

— Та кажіть-бо, кажіть,— умовляла кума Меланка.

— Та не знаю, як і казать, бо це діло таке, що нікому, нікому не велів чоловік казати!

— Ох, ненько! Та хіба ж я така? Та я все одно, що стіна! — каже кума Меланка.

— Ну, куманю,— каже Хвеська,— це вже я вам тільки та глядіть же — нікому, нікому!

Та й давай пошепки про ті гроші.

Тільки Хвеська з хати, а кума Меланка за свиту та до куми Пріськи:

— Ох, кумочко, чи ви чули?..

А тут свято трапилось, кума Пріська пішла до куми Марини, в неї вже є кума Явдоха —

вже й бесіда готова. Погуляли та й про Петрові гроші погомоніли.

А тут саме на той день Петро та й посварився за щось на Хвеську і добре-таки нагримав. Вона тоді:

— Стривай же ти, такий-сякий! Коли так!..

І побігла, і вже дзвонить по всьому селу, що її чоловік налаяв і трохи не бив, і що він гроші знайшов, і що він ховається з ними, і все.

Ото день чи два поминуло — кличуть Петра в контору, до економа. Той на його зараз мокрим рядном:

— Кажі, такий-сякий, знайшов гроші?

— Ні,— каже Петро,— не знаходив.

— Як не знаходив? Аджі твоя жінка каже!

— А що ж, пане, що моя жінка каже? Моя жінка не сповна розуму, то вона чого й на світі нема наплете!

— А так чи не так! — каже економ.— Покликать сюди жінку! Ото зараз тую Хвеську приводять. Питається економ:

— Знайшов твій чоловік гроші?

— Знайшов,— каже,— паночку, знайшов!

— А що,— питається тоді економ у Петра,
— бачиш?

— Та що,— каже той,— вона чого не наплете! А ви краще спитайте її, пане, коли се було?

— А коли се було? — питається економ.

— Еге! Коли! Саме тоді, як ліс притхнувся, ми ходили в ліс по рибу та під кожним кущем рибу збирали.

— Що ще далі скажеш? — питається Петро.

— Еге! Що! Тепер уже не одбрешешся! Саме тоді й було, як ми рибу в лісі збирали, і бублейна хмара йшла, і в лісі бубликів ми натрусили, і в вершу заєць піймався.

— Ото слухайте, пане,— каже Петро,— чи ж вона до діла плете? Нехай вона вам до пуття розкаже, коли й як то було.

— Еге, коли й як! Саме тоді, як увечері вас, милостивий пане, по селу водили...

— А чого мене водили по селу? — питається економ.

— Коли ж... вибачайте, пане... Уже коли питаєтесь, то казатиму. Тоді саме, як вас били ковбасами, що ви у пана покрали...

Як скрикне ж економ:

— Ах ти така-сяка! Як ти мені смієш таке казати?! Візьміть її та дайте доброго хльосту, щоб казна-чого не базікала!

Тут Петро оступився, почав просити, що його жінка несповна розуму.

Ото пан подумав, подумав — і справді дурна, узяв та й пустив.

От ідуть вони вдвох, Хвеська і Петро, він собі сміється з-під вуса, а вона й носа похнюпила, розчовпала, що вклепалась. Прийшли додому, вона в плач:

— Так ти,— каже,— мене підвів!

— Хвесько, жінко моя люба,— каже Петро, не я тебе підвів, ти сама себе підвела! От не ляпай ніколи по-дурному язиком, то й нічого не буде. А тепер не сердься, та давай помиримся.

Ото й помирились, живуть та потрошку ті гроші тратять. А Хвеська бачить, що лихо багато балакати, та й знишкла.